

MANUEL BOFARULL I TERRADES: CRIMS A LES COMARQUES TARRAGONINES (SEGLE XIX)

Edita: Cosetània Edicions. Valls, 2004

Historiador autodidacta nascut a Badalona el 1923, Manuel Bofarull i Terrades, s'ha especialitzat en la investigació d'història local dels segles XIX i XX, (sobretot de la comarca del Baix Penedès) i sovint amb temàtiques relacionades amb la toponímia i la criminologia.

Entre els seus llibres podem destacar *Una malaltia sospitosa (el còlera del 1911 al Vendrell)* (Institut d'Estudis Penedesencs, 1984), *José Nomdedéu, guerrillero de Ibi* (Ajuntament d'Ibi, Alacant, 1998), *Crims i misteris de la Barcelona del segle XIX* (Rafael Dalmau, 2002), *Origen dels noms geogràfics de Catalunya* (Cosetània Edicions, 2002) i *Martí Miret i Caraltó, de general carlí a coronel alfonsí* (Institut d'Estudis Penedesencs, 2002). A banda de la recerca erudita, és també autor de novel·les, com ara *Els hereus de la terra* (Edicions 62, 1987) i *Figures vora el mar* (Columna, 1995).

En la seva darrera obra, *Crims a les comarques tarragonines*, presenta 14 casos d'assassinat comesos a la demarcació de Tarragona entre els anys 1815 i 1894.

El llibre relata les circumstàncies dels fets i la captura, processament i ajusticiament dels culpables. La informació l'ha obtingut l'autor dels diaris de l'època i s'acompanya de gravats i romanços moralitzants.

Un dels casos que recull Manuel de Bofarull va tenir lloc l'any 1857 al terme municipal de Constantí, concretament al mas de Sant Ramon. Resulta que la nit del 6 al 7 de febrer van entrar uns lladres per les golfes de la casa i van colpejar tothom que trobaren pel camí (a cops de culata mataren el germà de la mestressa, Salvador Malart) i s'emportaren un migrant botí d'uns vint duros i altres objectes de poc valor.

Un cop avisada la policia i obertes les diligències judicials es recolliren diversos objectes dels assaltants i, d'aquesta manera foren detinguts gairebé en cadena.

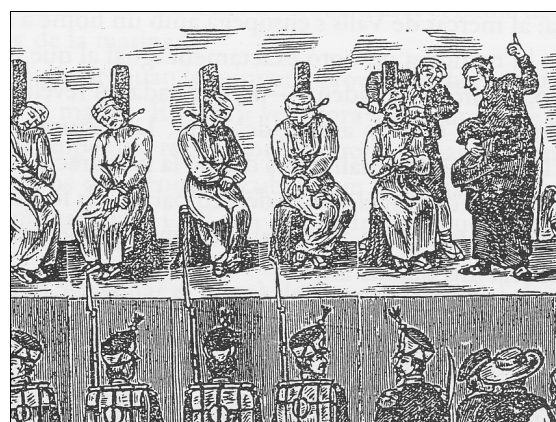
El grup de delinqüents, un cop identificats, estava format per Ramon Sedó, *Patuf*, de Mont-roig; el seu cunyat Miquel Arnau, també de Mont-roig; Josep Vilella, *el guerroxo*; el seu germà Miquel, *Sermonet*, tots dos d'Alforja; Josep Gombau, *Ruso*, de Lleida; i Antoni Borràs, *Ginolls*, de Reus.

La minyona del mas de Sant Ramon, la Manela, també va ser detinguda posteriorment. Es dona la circumstància que aquesta minyona també serví durant uns mesos a la casa de la família del famós escriptor vallenc Narcís Oller, el qual en fa una evocació literària en el relat "La Manela", recollit a *Al llapis i a la ploma*.

El Consell de Guerra contra els acusats es va celebrar a Tarragona el 26 d'octubre de 1858. Molts d'ells tenien altres casos pendents amb la justícia. El dia 5 de novembre els fou llegida la sentència de pena de mort per a tots

sis encausats i a l'endemà foren executats amb el procediment del *garrote vil*, davant una multitud que es congregà per presenciar l'ajusticiament. El diari publicà un terrible dibuix d'aquest moment i un romanç moralitzant que, entre d'altres coses, deia:

*Quien mal anda mal acaba,
nunca escapa el criminal,
que la justicia divina
se llega un día a cansar.
Huid del malvado vicio,
ya miráis su resultado,
sea más pronto o más tarde
este fin tiene el malvado.*

URTX. REVISTA CULTURAL DE L'URGELL

Edita: Museu Comarcal de l'Urgell (Tàrraga) i Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga
Número 17, abril de 2004

La revista Urtx, una publicació de gran qualitat, arriba al seu número 17. Aplega 14 articles en prop de 400 pàgines que abasten totes les èpoques. No els citarem tots, tan sols uns quants, els que estan més relacionats amb la investigació a través de les fonts documentals.

Destacariem, en aquest sentit, l'article de Miquel Aguilar i Montero "Llengua i política. Actes de l'Ajuntament de Tàrraga (1930-1940)", en el qual analitza l'ús (quantitatiu i qualitatiu) de la llengua catalana en les actes municipals; i el de Josep Segura Garsaball, "Un molí fariner del segle XV, Juneda senyoriu dels Cardona", sobre el mas més antic d'aquesta important família de la noblesa catalana.

D'altra banda, l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga també edita una col·lecció de llibres titulada "Col·lecció Ardèvol" de la qual se n'acaba de publicar el setè, que és *Documents per a la història de l'art de l'església parroquial de Santa Maria de Verdú*, escrit per Isidre Puig i Sanchis. Entre els anteriors trobem el *Catàleg de la biblioteca antiga del Fons patrimonial Pedrolo*, d'Emma Novell Perelló; *l'Arxiu patrimonial del llinatge Pedrolo (1.056-1.941)*, de Gener Gonzalvo i Bou i Manel Salas Flotats; *Les signatures dels notaris de Tàrraga*, de Lluís Sarret i Pons, entre d'altres llibres.